

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 29/2019. (XI. 4.) AB HATÁROZATA

a Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. végzése, a Tiszaújvárosi Járásbíróság 8.B.226/2012/22. számú ítélete, valamint a Miskolci Törvényszék 2.Bf.323/2014/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* és *dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Tiszaújvárosi Járásbíróság 8.B.226/2012/22. számú ítélete, valamint a Miskolci Törvényszék 2.Bf.323/2014/7. számú végzése alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó (Ambrusné Salap Szilvia) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. számú végzésének alaptörvény-ellenességét és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azt. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság döntése ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdéseivel.
- [2] 2. A Tiszaújvárosi Járásbíróság mint elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az indítványozó 2011. szeptember 21-én a Facebook közösségi portálon a saját fiókjához tartozó üzenőfalon „a mezőcsáti klán” címmel olyan bejegyzést írt, mely Mezőcsát Önkormányzatának jegyzőjét (a továbbiakban: sértett) bírálta. A bejegyzést a következő mondatokkal zárta: „rasszizmus, diszkrimináció van, és nekünk lakosoknak ehhez még jó pofát is kell vágni. Kérem, hogy sújtsanak le már erre a rasszista képviselő testületre és jegyzőnőre” (a továbbiakban: 1. tényállási pont). Az indítványozó 2012. július 12-én 22 óra 35 perckor a Facebook internetes közösségi oldalon a saját fiókjához tartozó üzenőfalon a sértett jegyzői munkakörének ellátásával kapcsolatos bejegyzést írt. Ebben kijelentette: „Ezeket én súlyos hibának tartom, számomra olyan mintha adócsalók lennének, és ennek részese a helyi jegyző is.” Ezen túlmenően azt is állította a sértettől, hogy „a roma származású embereket megkülönböztetésben, hátrányos helyzetbe hozza”. Emiatt felszólította a jegyzőt, hogy „aki sorozatos jogtalanságok részese, az ne legyen a törvény betartója!” (a továbbiakban: 2. tényállási pont).
- [3] Az indítványozó 2012. november 5-én részt vett a Mezőcsát Város Önkormányzatának képviselő-testülete által tartott közmeghallgatáson. Az eseményen részt vett a sértett is mint az önkormányzat jegyzője, továbbá a képviselő-testület, valamint mezőcsáti lakosok, összesen mintegy nyolcvan személy. Az indítványozó a közmeghallgatás keretében felszólalt és a jelenlévők előtt kijelentette, hogy „a jegyző kétszer is feljelentette őt, és a rendőrségen hamis tanúvallomást tett” (a továbbiakban: 3. tényállási pont).
- [4] A Tiszaújvárosi Járásbíróság 2013. november 13-án kelt 8.B.226/2012/22. számú ítéletével az indítványozót a 2. tényállási pont alapján becsületsértés vétsége [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 180. § (1) bekezdés a) pont], valamint az ítélet 1. és 3. tényállási pontjai alapján folytatólagosan elkövetett rágalmazás vétsége [rég. Btk. 179. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] miatt halmazati büntetésül 200 000 Ft pénzbüntetésre ítélte.

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletét a Miskolci Törvényszék mint másodfokú bíróság 2014. szeptember 16-án jogerőre emelkedett 2.Bf.323/2014/7. számú végzésével helybenhagyta. A Kúria 2015. november 3-án kelt Bfv.I.704/2015/9. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét és a másodfokú bíróság végzését hatályában fenntartotta. A Kúria végzésének indokolásában – többek között – rögzítette azt, hogy az 1. tényállási pontban írt cselekmény minősítése téves, mert a következetes ítélkezési gyakorlat szerint az általános jellegű utalások nem tekinthetők tényállításnak, így nem a rágalmozás, hanem a becsületsértés vétségének megállapítására lehetnek alkalmasak. Ennek következtében az 1. és 2. tényállási pontban foglalt kijelentések becsületsértés vétségének minősülnek, így ezen cselekmények tekintetében valóságbizonyításnak nincs helye. A Kúria megállapította továbbá, hogy bár a 3. tényállási pontban szereplő kijelentés tényállításnak tekinthető, ez esetben sincs helye a valóság bizonyításának, mivel nem állapítható meg, hogy a konkrét helyzetben a terhelt által hivatkozottakat a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta volna. A végzés szerint az elhangzottak kizárólag a terhelt és a sértett viszonylatában, nem pedig Mezőcsát közléte szempontjából bírnak jelentőséggel, így közérdekű információnak semmiképpen sem tekinthetők, és a közmeghallgatáson történő elhangzásukat jogos magánérdek sem indokolta.
- [6] A Kúria a felülvizsgálati indítványnak a szabad véleménynyilvánításra hivatkozó érvelésére reagálva kifejtette, hogy bár a közéleti szereplőkkel szemben megfogalmazott kritika a szabad véleménynyilvánítás körébe tartozik, ez nem jelent felhatalmazást az indokolatlan, gyalázkodó, sértő kifejezések parttalan használatára. A Kúria szerint a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglalt elvek nem értelmezhetők úgy, hogy a közszereplők nem részesülhetnek büntetőjogi védelemben a közszereplésükkel összefüggésben nem álló (magánéleti, szakmai stb.) körben tett, a becsület csorbítására alkalmas valótlan tényállításokkal szemben.
- [7] Az indítványozó alkotmányjogi panasza folytán az Alkotmánybíróság a 3263/2018. (VII. 20.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) a Kúria Bfv.I.704/2015/9. számú végzését megsemmisítette. Az Abh. rámutatott, hogy „[a]z 1. és 2. tényállási pontokat a Kúria – részben elfogadva, részben felülbírlva az első- és másodfokú ítéletet – a közügyek vitájának körébe tartozó értékítéletnek minősítette. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e minősítést a Kúria a releváns alkotmányossági szempontokkal összhangban hozta meg, azonban az ebből fakadó alkotmányos következményeket már nem vonta le teljes mértékben. [...] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt szólásszabadság határainak – kiváltképp büntetőjogi korlátozásának – értelmezése során azonban az Alkotmánybíróság a »becsületérés sérelméről« szigorúbb mércét határozott meg. A korábbi gyakorlaton alapuló, azt az Alaptörvény alapján továbbfejlesztő értelmezés szerint a közügyek vitájában a közhatalom gyakorlóját vagy közszereplő politikust érintő bírálat, értékítélet főszabály szerint nem lehet alapja jogi felelősségre vonásnak. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határát e körben azok a közlések lépik csak át, amelyek az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütköznek, azaz a méltóságnak az emberi mivolt lényegét jogilag megragadó tartalmát sértik.” (Indokolás [39]–[40])
- [8] A 3. tényállási ponttal összefüggésben az Abh. arra mutatott rá, hogy „a támadott ítélet indoklásából nem tűnnek ki azok az indokok, amelyek alapján a szóban forgó tényállítás »kizárólag a terhelt és a sértett viszonylatában, nem pedig Mezőcsát közléte szempontjából bír jelentőséggel«, amiért a valóság bizonyíthatóságának alapjául szolgáló közérdek nem áll fenn. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közügyek alakítóinak személységét, hitelességét érintő megnyilvánulások általában a közügyek vitájának védett körébe tartoznak [...]. Az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés nem ad számot arról, hogy a közmeghallgatáson a helyi közhatalom-gyakorlás szempontjából kiemelkedően fontos szereplőre, a jegyzőre vonatkozó tényállítás milyen szempontok mérlegelésével került ki a közügyek vitájának köréből. Ilyen irányú indokolás nélkül a véleménynyilvánítás büntetőjogi korlátozása szintén nem tekinthető megalapozottnak.” (Indokolás [43])
- [9] Bár az Abh. a Kúria felülvizsgálati eljárás keretében hozott, az első- és másodfokú bírói döntéseket hatályában fenntartó végzését megsemmisítette, a Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. számú végzése (a továbbiakban: támadott döntés) a jogerős ítéletet ismét hatályában fenntartotta.
- [10] A támadott döntés arra hivatkozott, hogy az Abh. kizárólag a Kúria korábbi felülvizsgálati eljárásában hozott határozat Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálta, és kizárólag ezt a döntést semmisítette meg. Erre tekintettel az ügy jogerős ítélettel továbbra is lezárt, ugyanakkor a terhelt által korábban joghatályosan előterjesztett felülvizsgálati indítvány elbírálatlan (Indokolás [28]).
- [11] A támadott döntés az 1. és 2. tényállási pontok tekintetében a cselekmény tényállásszerűségét vizsgálta (Indokolás [38]–[66]). A támadott döntés szerint az indítványozó véleménynyilvánítása nem csupán a sértett szubjektív becsületérését sértette, hanem objektív sérelmet valósított meg: a sértettet bünt elkövető személynek ne-

vezte (Indokolás [75]). A közszereplők fokozott tűrési kötelezettsége sem zárja ki a részükről bűncselekmény elkövetését állító közlések jogellenességét (Indokolás [82]).

- [12] A 3. tényállási pont tekintetében a támadott döntés álláspontja az volt, hogy ugyan az elsőfokú bíróság nem alakszerű határozattal döntött a valóság bizonyításának elrendeléséről, azonban tartalmilag sor került a valóság bizonyítására. A hamis tanúvallomásnak állított nyilatkozatok a sértett 1. és 2. tényállási pontok kapcsán tett nyilatkozatai voltak, és ezeket a bíróság a jogerős ítéletben valósnak találta. Az indítványozó tehát nem hivatkozhat arra, hogy a 3. tényállítási pont esetében nem volt lehetősége a valóság bizonyítására.
- [13] A támadott döntés rögzítette, hogy az Abh.-t követően a Legfőbb Ügyészség a BF.1295/2015/1. számú átíratában indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárásra. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az Abh.-ból nem következik egyenesen a terhelt (az indítványozó) felmentése, az viszont igen, hogy felelősségéről csak úgy lehet dönten, ha az alapeljárásban sor kerül a valóság bizonyítására.
- [14] 3. A Kúria végzésével szemben az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [15] Az indítványozó álláspontja szerint az Abh. következménye az ügyben hozott valamennyi bírósági döntés megsemmisítése volt, így a Kúria támadott döntése már megsemmisített döntések hatályát tartotta fenn.
- [16] Hivatkozott arra is, hogy a Kúria támadott döntése az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe is ütközik az Abh.-ban rögzített okok miatt. Az indítványozó véleménye szerint a Kúria megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikkét is, mivel a Kúria önkényesen, a bírói függetlenséggel visszaélve hozott olyan döntést, ami az Abh. értelmében az Alaptörvénnyel ellentétes.
- [17] Az indítványozó hivatkozik az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jogra, mivel a Kúria támadott döntésével szemben semmilyen jogorvoslatra nem volt lehetősége. Hivatkozott továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésében rögzített ártatlanság védelmére, amely véleménye szerint azért sérült, mert a Kúria annak ellenére mondta ki bűnösnek, hogy kétséget kizáróan meggyőződött volna arról, hogy a cselekményt ő követte el.
- [18] Részletesebb indokolás nélkül hivatkozott az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének és a testi és lelki egészséghez való jogának a sérelmére is.

II.

- [19] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [20] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [21] 2. Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés
- a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és
- b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [22] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.

- [23] Az indítványozó személyesen jár el, saját ügyében, így jogosultnak tekinthető. Megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont] és az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Ezzel kapcsolatban megállapítható, hogy az indítványozó által hivatkozott rendelkezések közül az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése az ügy érdemére kiható valódi alapjogok, az indítványozó által hivatkozott további alaptörvényi rendelkezések azonban vagy nem alapjogok [R) cikk (2) bekezdés, 28. cikk], vagy nincsenek a támadott döntéssel alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben [XX. cikk (1) bekezdés, XXIV. cikk, XXVIII. cikk (4) és (7) bekezdés]. Így az Alkotmánybíróság a vizsgálatát a véleménynyilvánítás szabadságára és a tisztességes eljáráshoz való jogra korlátozta.
- [24] Az indítványozó az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntés megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [25] Az indítványozó a támadott döntést 2019. március 28-án vette át és az alkotmányjogi panaszbeadványát 2019. március 29-én – határidőben – nyújtotta be. Megállapítható az is, hogy az ítéletábla döntésével szemben nem állt további jogorvoslat a rendelkezésére.
- [26] 3. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [27] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánítási szabadsággal, a közszereplők bírálhatóságával kapcsolatban alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel.

IV.

- [28] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [29] 1. Az Alkotmánybíróság korábban már több alkalommal állást foglalt abban a kérdésben, hogy mire terjed ki a hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott panaszok esetében, illetve ha a panasz megalapozott, milyen feladatai lehetnek az általános hatáskörű bíróságnak. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. „A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés” {3092/2019. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [13]}. A 18/2019. (VI. 12.) AB határozatban az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy „az alkotmányjogi panasz-eljárásban az Alkotmánybíróság nem hoz döntést az előtte fekvő ügy érdemében, nem a rendes bírósághoz intézett kérelmet (más eljárásokban keresetet, vádat stb.) bírálja el. Az Alkotmánybíróság által meghatározott kereteken belül a konkrét ügyre vonatkozó érdemi döntést ezt követően a rendes bíróságnak, jelen esetben a Kúriának kell meghoznia.” Ez a határozat arra is rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság „azt dönti el, hogy az általa vizsgált bírósági határozat összhangban áll-e az Alaptörvénnyel, illetve a döntés alkotmányos kereteit jelöli ki, de azt nem határozhatja meg, hogy pontosan milyen döntés állna összhangban. Ez általánosabban is igaz: a szakjogi vagy alkotmányosági felülvizsgálatot végző bíróság a kasszációs döntésében adhat iránymutatást a megismételt eljárásra, de ez soha nem terjedhet a meghozandó új határozat érdemi tartalmának meghatározásáig.” (Indokolás [34])
- [30] Egy egyedi ügy kapcsán pedig a 21/2019. (VI. 26.) AB határozat azt rögzítette, hogy „a Kúria eljáró tanácsa azonos tényállás, azonos jogcím alapján a megismételt eljárásban a korábban megsemmisített végzésével azonos végzést nem hozhat” (Indokolás [52]).
- [31] Az Alaptörvény 25. cikk (1)–(2) bekezdéseiben rögzítettek szerint a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységét látják el, és a bírósági szervezet legfőbb szerve a Kúria. Ebből következően kizárólag a bíróságok jogosultak megállapítani a tényállást (azaz azt, hogy milyen cselekmények, események relevánsak az ügyben, és azok miképp következtek be), továbbá azt, hogy e tényállást milyen jogszabályok alapján kell megítélni, végül az ér-

demi döntést is a bíróságoknak kell meghozni, azaz azt, hogy a jogszabályokat mint absztrakt formában előírt magatartási szabályokat hogyan kell a konkrét esetre vonatkoztatni. E feladatokat a hatalommegosztás rendjében más szerv nem vonhatja el (az Alkotmánybíróság sem), és az ítélezés, a joggyakorlat egységét a Kúria köteles biztosítani.

- [32] Az viszont az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvényen alapuló hatásköre, hogy megállapítsa: egy bírói döntés sértette-e az indítványozó Alaptörvényen alapuló jogát [24. cikk (2) bekezdés *d*) pont]. Ahogy az Alkotmánybíróság nem kérdőjelezheti meg a bíróság által megállapított tényállást (erre eszköztárral sem rendelkezik), vagy azt, hogy egy meghatározott cselekményt milyen jogszabály alapján kell megítélni, ugyanúgy az általános hatáskörű bíróságnak sincs hatásköre annak megállapítására, hogy valamely személy magatartását az Alaptörvény nem védi, ha az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben (ugyanazon személy ugyanazon magatartása kapcsán) ezzel ellentétesen határozott.
- [33] Ez a megközelítés áll összhangban azzal, hogy a bírósági szervezet legfőbb szerve a Kúria, az Alaptörvény védelmének a legfőbb szerve viszont az Alkotmánybíróság.
- [34] Mindezekből következően egy megismételt eljárásban hozott döntés tartalmát az Alkotmánybíróság akkor teszi ismét érdemi vizsgálat tárgyává, ha az az előző döntéshez képest új alkotmányos összefüggésre mutat rá, amelyvel az Alkotmánybíróság korábbi döntése nem foglalkozott.
- [35] 2. Az Alkotmánybíróság a támadott döntés Alaptörvénnyel való összhangját ezen elvi alapok mentén vizsgálta.
- [36] 2.1. Jelen ügyben az 1. és 2. tényállási pont kapcsán a támadott döntés alkotmányosságával összefüggésben az alábbiak állapíthatók meg.
- [37] A Kúria a támadott döntésben – az Alkotmánybíróság által nem vitatható módon – azt állapította meg, hogy a „rasszista” és a „romákat hátrányos helyzetbe hozza” állításokat az indítványozó tette, és ezek a régi Btk. becsületsértés különös részi tényállásába ütköző kifejezések. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság hatáskörre arra terjed ki, hogy vizsgálja: ezek a kifejezések az adott szövegkörnyezetben a védett véleménynyilvánítás szabadságába tartoznak-e.
- [38] Az, hogy az Alkotmánybíróság nem folytat ténybíráskodást, nem jelenti azt, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága határainak megállapítása során ne tulajdoníthatna jelentőséget annak, hogy egy kifejezést mikor, milyen körülmények között használtak és kire vonatkoztattak. Nincs akadálya annak sem, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közti mérlegelés eredményeképp eltérő következtetésre jusson, mint a támadott döntés. Épp ellenkezőleg: ez a felülvizsgálat valódi tartalma.
- [39] Az Abh. ugyanezen tényállás mentén úgy foglalt állást, hogy az 1. és 2. tényállási pontok kapcsán az indítványozó kifejezéseit a véleménynyilvánítás szabadsága védte, a bíróság ugyanis nem sértette az érintett közszereplő emberi méltóságának lényegi magját. A Kúria támadott döntése szerint ugyan a kifejezések nem csupán a szubjektív méltóság-érzetet sértik, de a döntés nem hivatkozik olyan új tényállási elemre, amely azt támasztaná alá, hogy az érintett közszereplő emberi méltóságának lényegi magja sérült.
- [40] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben nem látta okát sem annak, hogy az Abh.-ban egyszer már lefektetett érrendszerét újragondolja, sem annak, hogy azokat további érvekkel egészítse ki. Az ott kifejtettekre utalva az Alkotmánybíróság megállapítja: azzal, hogy a Kúria támadott döntése hatályában fenntartott olyan bírósági döntéseket, amelyek az indítványozó védett véleménynyilvánítását bűncselekménynek minősítették, megsértette az indítványozó Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített jogát.
- [41] 2.2. A 3. tényállási ponttal összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá.
- [42] A támadott döntés abban különbözik az Abh.-ban elbírált döntéstől, hogy a Kúria nem azt az álláspontot hagyta helyben, hogy nincs helye a valóság bizonyításának, hanem – implicit módon elismerve, hogy az állítás a közügyek megvitatásával függött össze – arra hivatkozott, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény valóságát a bizonyítási eljárás keretében a szükséges körben megvizsgálta, és a tény nem bizonyult valósnak (Indokolás [90]–[94]). A Kúria álláspontja szerint nincs szükség a valóság bizonyításának alakszerű elrendelésére, ha a bírósági eljárás egyebekben vizsgálta az állítás valóságát.
- [43] Az Abh. arra tekintettel tartotta az ott vizsgált bírói döntést alaptörvény-ellenesnek, hogy az nem rögzítette, hogy a sértetthez vonatkozó tényállítás miért került ki a közügyek vitájának a köréből (Indokolás [43]). Következtetésképp a közügyek vitája során lehetőséget kell adni a terheltnek arra, hogy a tényállásszerűen rágalmozást megvalósító állításának valóságát bizonyítsa.

- [44] Az Abh.-ből az következik, hogy terheltnek a közügyek vitatása során tett, közszereplő becsületét sértő tényállítás kapcsán lehetőséget kell adni arra, hogy a valóságot bizonyítsa. A „bizonyítás” során a terheltnek eljárási jogosultságai vannak, az eljárási cselekményekre észrevételeket, indítványokat tehet, amelyek befolyásolhatják a végső bírósági döntést. Mindezeket nem pótolja, ha felülvizsgálati eljárás keretében (amikor új bizonyítékok felvételére nincs mód) a Kúria azt a következtetést vonja le, hogy a terhelti állítás valótlanága már megállapításra került.
- [45] Az Alaptörvény IX. cikke a tényállításokat is védi. A véleménynyilvánítás szabadságának egyik garanciája, hogy a bíróságok az alapeljárás keretében is vizsgálják a terhelti állítás valóságtartalmát, és a terheltnek formalizált keretek között van lehetősége eljárási jogainak érvényesítésére. Mivel erre a támadott döntés nem biztosított lehetőséget, az az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével ellentétes.
- [46] 3. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott döntés az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe ütközik. Ezért az Alkotmánybíróság a döntést megsemmisítette.
- [47] A támadott döntéssel felülvizsgált más bírósági döntéseket az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján semmisítette meg.

V.

- [48] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján, az alkotmányjogi kérdés jelentőségére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [49] Eltér az álláspontom a jelenlegi alkotmánybírói többségtől a véleménynyilvánítás szabadságának a közügyek körében lehetséges gyalázkodó vélemények védelme terén a becsületsértés vádjá alóli mentesülésnél, és ezt az ez ügyben hozott korábbi többségi döntéshez fűzve különvéleményemben így foglaltam össze: „A mostani többségi határozat követi a '90-es években a láthatatlan alkotmány keretében létrejött kitégített értelmezést, és az emberi lényegként felfogva ez két irányban is elszakítja az emberi méltóság fogalmát a megaláztatás tilalmától. Egyrészt bármit bele lehet így érteni, amit az egyes értelmező az emberi lényeggel érintkezőként azonosít, de másrészt le is szűkíti a tartalmát, mert lehet ugyan valami megalázó, de az emberi lényeg szempontjából közömbös, és akkor ez nem szankcionálható. Így míg a legtöbb esetben a láthatatlan alkotmány alapformulájaként használt emberi méltóság az aktivista alkotmánybíráskodás krédójaként működött, addig a véleménynyilvánítási szabadság korlátjaként kifejezetten passzivist, engedő jelleget kapott ebben az értelmezésben. Ebben a határozatban is ez tette lehetővé, hogy a többségi határozat helyt adjon az indítványozó kérelmének, és megsemmisítse a megalázó kifejezések használata miatt nagyon is megalapozott bírói döntést, amit én nem tudtam elfogadni. A vitatott értelmezés kritikájaként még azt is hozzá lehet tenni, hogy a IX. cikkben foglalt szabadságjog esetében az egyes embert megillető emberi méltóság mellett a nemzeti, vallási stb. közösségek

méltóságát is a véleménynyilvánítási szabadság korlátjaként említve – szintén az Alaptörvény negyedik módosításaként beiktatva – nyilvánvaló, hogy a gyalázkodás és a megalázás ellen védi ezt. Így a kiáltó ellentét a két értelmezés között – absztrakt emberi lényeg védelme, illetve megalázás elleni védelem – különösen nyilvánvaló.” (3263/2018 (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [67]) Így nem tudtam támogatni most sem a határozatnak ezt az általam elvetett értelmezésen nyugvó megsemmisítési rendelkező részét.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [50] Az Abtv. 66. § (2) bekezdésben biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom a határozathoz.
- [51] Nem értek egyet a Rendelkező rész 1. és 2. pontjaiban foglalt megsemmisítő rendelkezésekkel és az azokhoz fűzött indokolással, az alábbiak okán.
- [52] A jelen alkotmányjogi panasz előzményének tekinthető ügyben az Alkotmánybíróság az Abh.-ban azért semmisítette meg a Kúria Bfv.I.704/2015/9. számú végzését, mert abban a Kúria nem ismerte fel és vont le az alkotmányos következményeket. Ugyanis az alapügy 1. és 2. tényállási pontjaiban foglalt közlések tekintetében a Kúria – elfogadva az első- és másodfokon eljáró bíróságok jogi álláspontját – azért találta megállapíthatónak a terhelt büntetőjogi felelősségét, mert az ismertetett kijelentések „már a becsületérzést sértik”, holott az alkotmánybírói gyakorlatból ennél szigorúbb mérce következik (lásd: Abh., Indokolás [39]–[40]). Ezen kívül, a 3. tényállási pontban foglalt közlés esetén a Kúria nem adott számot arról, hogy az inkriminált tényállítás milyen szempontok mérlegelésével került ki a közügyek vitájának köréből (lásd: Abh., Indokolás [43]).
- [53] Az Abh.-ban számon kért alkotmányos követelmények jellege egyértelműen jogkérdést érintett, ezzel összhangban az Alkotmánybíróság kizárólag a Kúria végzését semmisítette meg, ami – ahogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény szabályainak ismertetésével a Kúria is rámutatott a jelen ügyben támadott végzésében (lásd: Bfv.III.1075/2018/11. számú végzés, Indokolás [26]–[28]) – értelemszerűen a felülvizsgálati eljárás megismétlését vont maga után jogkövetkezményként.
- [54] Jelen ügyben tehát az alkotmányos felülvizsgálat tárgya az lehetett, hogy a Kúria a megismételt felülvizsgálati eljárásban eleget tett-e az Alkotmánybíróság által az Abh.-ban írt alkotmányos követelményeknek, nevezetesen annak, hogy az alapügy 1. és 2. tényállási pontjaiban foglalt közlések tekintetében alkalmazza az alkotmánybírói gyakorlatból fakadó szigorúbb mércét, míg a 3. tényállási pontban foglalt közlés esetén számot adott-e arról, hogy az miért került ki a közügyek vitájának köréből.
- [55] Álláspontom szerint a Kúria e kötelezettségeknek eleget tett.
- [56] Ugyanis a Kúria végzésében egyértelműen leszögezi, hogy a rágalmozás és a becsületsértés bűncselekményei esetén „közömbös, hogy a tényközlés [tényállítást, híresztelést] vagy kifejezés használata a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e” (lásd: Bfv.III.1075/2018/11. számú végzés, Indokolás [66]). A Kúria hangsúlyozta továbbá, hogy az említett bűncselekmények tényállásszerűsége mellett mindig vizsgálni kell a jogellenességet (társadalomra veszélyességet) is, hiszen az egyébként tényállásszerű (tehát becsület csorbítására egyébként alkalmas) közlés sem minden esetben valósít meg bűncselekményt, ha valamilyen körülmény kizárja a jogellenességet (lásd: Bfv.III.1075/2018/11. számú végzés, Indokolás [67]–[68]). Utóbbinak azért van különös jelentősége jelen ügy szempontjából, mert a jogellenesség feltétele meglétének a vizsgálata az a jogalkalmazói tevékenység, ahol – a büntetőjogi dogmatikához igazodó módon – meg lehet teremteni a rendes bíróságok ítélezési gyakorlatának az Alaptörvénnyel való összhangját. Másként fogalmazva, a büntetőügyekben (ahogy szabálysértési ügyekben is) a versengő alapjogok kollíziója – jelen ügyben tehát a véleménynyilvánítás szabadságának és végső soron az emberi méltósághoz való jogának összeütközése – a jogellenesség vizsgálata során oldható fel a szembenálló alapjogok – alkotmányos teszteken alapuló – összemérésével {v.ö.: 1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [80]; 14/2019. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [83]}.
- [57] Nézetem szerint ezt a vizsgálatot a Kúria a konkrét ügyben elvégezte, így tehát nem önmagában a közlések a becsületsértő jellege miatt döntött úgy, hogy az inkriminált kijelentések bűncselekménynek minősülnek.

- [58] Az alapügy 3. tényállási pontjában foglalt közlés kapcsán a Kúria az ismételt felülvizsgálat során hozott végzésében rámutatott arra, hogy az a kérdés, hogy a sérelmezett állítás közügyek vitatásának körébe esik-e vagy sem, a közlés körülményeinek vizsgálatával dönthető el, valamint rögzítette, hogy az alapügyben eljáró bíróságok – bár formális döntést nem hoztak erről, de – lefolytatták a valóság bizonyítását, a közérdekre figyelemmel, tehát a Kúria számot adott arról, hogy az adott kijelentés a közügyeket is érinti, de azt valótlannak értékelte, ezért az indítványozó nem mentesülhetett a büntetőjogi felelősség alól (lásd: Bfv.III.1075/2018/11. számú végzés, Indokolás [54], [87]–[93]).
- [59] Nézetem szerint tehát jelen ügyben a Kúria végzésének – illetve az elsőfokú, valamint másodfokú bírósági döntések – megsemmisítésére nem kerülhetett volna sor, hiszen a Kúria az Alaptörvény 28. cikkében foglalt kötelezettségét teljesítve járt el az ügyben. Ezzel együtt pedig helyesen jutott arra a következtetésre, hogy amennyiben egy cselekmény beleillik valamely bűncselekmény törvényi tényállásába (még ha ezt a véleménynyilvánítás alapjogára hivatkozva valósítja is meg), az elkövető kizárólag a Btk. rendelkezései alapján mentesülhet a büntetőjogi felelősség alól. Amennyiben tehát egy verbális cselekmény bűncselekményt (tehát tényállásszerű, bűnös és jogellenes cselekményt) valósít meg, és a büntetőjogi felelősségre vonás egyik akadálya sem merül fel, a cselekményt megvalósító személy nem a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogát gyakorolja {v.ö.: 1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [98]}.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/604/2019.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2019. évi 176. számában.

